

EVANKELISEN USKON MIES

Aapeli Saarisalo, Rosenius - Evankelisen uskon mies (WSOY, 1973, s.162).

Rosenius on suomalainen!

Ruotsin suurin hengellinen vaikuttaja Carl Olof Rosenius (1816-1868) vaikuttaa yhä yli sata vuotta kuolemansa jälkeen. Voimallinen herätysaamaaja oli näet samalla kirjailija, jonka teoksia on julkaistu yli kolme miljoonaa kappaletta ainakin kymmenellä kielellä. Kirjojensa välityksellä Rosenius on tullut tutuksi ja läheiseksi Suomenkin kristityille (takakansi).

Nelisenkymmentä vuotta sitten maassamme vieraili Helsingin yliopiston kutsumana luennoitsijana ruotsalainen antropologi, joka mainitsi, että kirjailija Selma Lagerlöf, arkkipiispa Nathan Söderblom (joka siunasi Strindbergin haudan lepoon) ja Carl Olof Rosenius olivat alun perin suomalaista sukujuurta (s.7).

SLEY:n sukulaisia

Hedbergin ystävänä ja taistelutoverina vaikutti Ruotsissa C.O. Rosenius.

Hänen ystävänsä perustivat Ruotsiin vuonna 1856 "Evankelisen Isänmaan-Säätiön", joka vastaa suurin piirtein mainittua suomalaista yhdistystä (SLEY). Suomalaisen yhdistyksen aikakauslehti Sanansaattaja on ruotsalaisen säätiön Budbäraren-lehden kaima. Suomen evankeliset ovat saaneet Roseniuksen liikkeeltä laulukirjansa nimeksi "Siionin kannel" ja maallikkotyöntekijänsä nimeksi kolportööri (8).

Kuuluisia roseniolaisia

Roseniuksen nimeen liittyvät monet langat. Roseniuksen ystävä **Jenny Lind**, joka kansainvälisenä laulajattarena tunnetaan Pohjolan satakielen nimellä, avusti Roseniuksen laulukirjojen säveltämisessä ja kustantamisessa. Roseniuksen toinen ystävä ja ensimmäisen elämäkerran kirjoittaja **Lina Sandell** on Suomessa rakastettu monen sepittämänsä runon ja laulun vuoksi. Lina Sandell sai olla keskeisenä henkilönä mukana ensin Roseniuksen liikkeessä (9).

Elämänuran valinta

"Hän kysyi neuvoani (Scott) monesta tärkeästä asiasta, jotka koskivat hänen hengellistä elämäänsä ja toimintaansa, mutta erityisesti kaikessa, mikä koski hänen tulevaisuuttaan, tunsin oman asemani arkaluonteisuuden ja neuvon antamisen vaikeuden. Hän sanoi minulle, että hän koko aikaisemmassa kasvatuksessaan oli valmistautunut astumaan papiksi luterilaiseen kirkkoon ja saattaisi kyllä piankin valmistua papin toimeen, että hän koko sydämestään ja vakaumuksestaan oli sidoksissa tämän kirkon opinkappaleisiin ja laitoksiin, ja sittenkin hän epäröi papin toimeen astumista. Hän sanoi, että heti kun hän olisi saanut pappisvihkimyksen, hän olisi sidoksissa omaan seurakuntaansa eikä voisi mennä sen rajojen ulkopuolelle. Hän puhui voimakkaasta sisäisestä vakaumuksesta, että Jumala oli määrännyt hänet vaikuttamaan laajemmassa piirissä, vaikka hän myös pelkäsi ajattelevansa itsestään enemmän kuin olisi pitänyt ajatella. Johdatin hänet rukouksessa Herran eteen, mutta en halunnut määrätä hänen tietään. Hän totteli sisäistä kutsuaan, jonka uskon tulleen Jumalalta, jätti kaikki ajatukset papin urasta ja ryhtyi evankelistaksi, joka vaikutti sanoin ja teoin, missä vain tilaisuus siihen ilmaantui" (37-38).

Roseniuksen mietteitä Ruotsin kirkon tilasta

Rosenius itse kirjoitti näihin aikoihin ajatuksistaan eräälle ystävälleen ja kuvasi edessään ollutta valintaa seuraavasti (maaliskuulla 1840).

"Tiedät, mikä on tilanne kirkossamme. En halua puhua kouluistamme, joissa opitaan enemmän pakanuutta kuin kristinuskoa, joissa pappeja kasvatetaan sellaisiksi kuin he sitten osoittautuvat olevan, joissa tuskin voidaan tulla uskollisiksi ja totteleviksi taloudenhoitajiksi, vaan jos sellaisiksi halutaan tulla, on itse valmistauduttava siihen Raamatun avulla. Teologinen kirjallisuutemme on sellaista, että taukoamatta tehdään työtä aseitten hienouden, puhtauden, kiillon ja loiston hyväksi, niin ettei koskaan ehditä taisteluun: on rauhan aika, on vain harjoitettava ja puhdistettava kivääriä. Jumala tietää, että puhun totta. Jos joku aikoo vetää miekkansa tupestaan ja taistella, niin ylipäälliköt alkavat ahdistella häntä. Kirkkomuotomme on erinomaisen mukava ´mykille koirille` (Jes.56:10), jotka nukkuvat ja ´syövät rasvat` (Hes.34:3) ym., mutta se estää sellaista, joka tahtoo täyttää kutsumuksensa. Jos joku haluaa täyttää kirjaimellisesti papinvalansa, häneen käydään kiinni. On vain yksi tunti joka seitsemäs päivä, jolloin kaikki on tehtävä, eksyneet palautettava, suruttomat herätettävä, murheiset lohdutettava, lauma syötettävä, vihollinen lyötävä. Siinä on paljon yhdeksi tunniksi.

Työtä ja taistelua kaihtava ja vieroksuva kirkko

Me luterilaiset hankaamme taukoamatta ja kiillotamme aseitamme, seulomme ja tarkkailemme kaikkia otteitamme ja askeliamme emmekä harjoitusten takia koskaan ehdi aloittaa varsinaista sotaa, vaan pimeyden voimat saavat vapaasti toimia maassa. Mutta metodistit, jotka (niin haluan selittää sen) jatkuvien sotakokemustensa ja kahakkainsa takia eivät ehdi pitää kiväärejäan ja miekkojaan niin kiiltävinä, aiheuttavat, silloin kun me harjoittelemme, suuria tappioita vihollisille, vaikkakin vain puunuijin (49-50).

Oikea pappiskoulu - metodistinen

"On olemassa oppilaitos, jossa pappeja valmistetaan aivan Lutherin menetelmien mukaan, joista sanotaan: ´Raamatusta tuli hänelle pääaine yliopistossa`, oppilaitos, jossa papeille opetetaan vain sitä, mitä he tarvitsevat apostoliseen kutsumukseen. On yhdyskunta, jonka kirkkokäsitys tarjoaa yhteisön papeille, edellä mainitusta oppilaitoksesta lähteneille, ettei heidän tarvitse toimittaa tiettyjä papillisia toimituksia, vaan saavat toimittaa kaikkea, mitä osaavat, Kristuksen valtakunnan levittämiseksi, ja jossa papit pakotetaan omistautumaan yksinomaan vain sanan palvelemiseen, pitämään kaikki päivät kotihartauksia, perustamaan pieniä lukupiirejä ym. Tästä toiminnastaan he eivät saa ylemmiltään ivaa, vaan palkan. Sellainen on metodistinen yhteisö, sellainen heidän teologinen laitoksensa Lontoossa. Mitä sanot, jos Jumalan sormi johdattaisi minua tälle tielle?..."

Nyt näet, mitä on tekeillä tänä aikana, jolloin metodismin asia täällä Ruotsissa on myrskyssä. Sitä vastaan hyökätään ja siitä riidellään terävästi, siitä on jopa tullut valtiopäivien asia" (39-40).

Hedberg tunkeutuu Ruotsin maaperälle

"Hedberg pyrki myös itsenäisesti käyttämään hyväkseen niitä näköaloja, joita hänelle oli avautunut, vaikuttaakseen Ruotsin hengelliseen elämään. Tosin tämä suora vaikuttaminen rajoittui vain muutamiiin vuosiin, mutta pieniä "hedbergiläisten piirejä" syntyi eri puolille maata, varsinkin pohjoiseen" (76).

"Oleellisin miesten käsityskantojen ero oli siinä, että Roseniuksen mukaan kristillisen saarnan tärkeänä osana oli nuhde ja kehotus parannukseen ja uuteen, kristilliseen elämään. Tämän poisjättäminen olisi merkinnyt hänen mielestään Jumalan sanan tyypistämistä. Hedberg kuitenkin katsoi, että tällainen nuhde on vaikea saada sopimaan puhtaan evankeliumin julistukseen ja merkitsi sen vuoksi selvän sanan himmentämistä ja evankeliumin rajaamista" (76).

"Seuraavan vuoden syksyllä hän (Hedberg) on merkintöjensä mukaan kirjoittanut Roseniukselle "siitä harhaopista, että kaikki kastetut ovat Jumalan lapsia". Tästä kirjeestä Rosenius iloitsi ja halusi lainata siitä otteita lehteensä sekä kehotti Hedbergiä puolestaan taistelemaan Ahvenanmaalla leviävää lain hylkääjien liikettä vastaan" (77).

"Loppupuolella vuotta 1848 Hedberg ryhtyi valmistaviin toimiin saadakseen Tukholmassa julkaistuksi oman uskonnollisen lehtensä, jonka tarkoituksena oli vaikuttaa Ruotsin heränneisiin, siis osittain samoihin piireihin, joiden parissa Rosenius työskenteli. Lehden nimeksi tuli Evangelisten, ja sen tarkoituksena oli kilpailla Roseniuksen Pietisten-lehden kanssa. Kun lehti kuitenkin lakkasi ilmestymästä jo parin vuoden kuluttua, osoittautui maltillinen esiintyminen Roseniuksen voitoksi" (79).

"Kolme vuosikymmentä myöhemmin Hedberg kirjoitti tästä yrityksestä: "Epäilemättä olisi ollut oikein ja parasta, etten olisi koskaan sekaantunut Ruotsin kirkon asioihin. - - Ei minua ole lähetetty muitten kuin Suomen Siionin kadonneitten lampaitten luo." (80).

"Nöyrästi Hedberg tunnusti "oman yksipuolisen rajoittuneisuutensa lämminsydämisen ruotsalaisen rikkaan persoonan rinnalla" ja tunsii olevansa "arvoton avaamaan tämän kengännauhoja" (82).

ROSENIUS JA KIRKKOTAISTELU

"Työskentely yhdessä Scottin kanssa aiheutti se, että epäiltiin hänen olevan taipuvainen metodismiin. Vaikka hän lieneekin saanut vaikutteita Scottilta, ei hän varmasti kuitenkaan koskaan ajatellut siirtymistä pois luterilaisesta kirkosta toiseen yhteisöön" (84).

"Hän joutui kuitenkin tuomaan julki oman kantansa asioista, jotka olivat aiheuttaneet suurta hajaannusta Ruotsin kirkollisessa elämässä. Ennen kaikkea pari seikkaa oli tuottanut paljon huolta, nimittäin taistelu konventikkeliplakaatista ja uusien kirkkokäsikirjojen käyttöön otto. Lisäksi aiheuttivat ongelmia vapaakirkolliset liikkeet, jotka 1800-luvun puolivälissä levisivät maahan" (84).

"Roseniuksen mukaan ensimmäinen sekaannus tapahtuu siinä, ettei eroteta ulkonaista ja näkyvää kirkkoa ja toisaalta näkymätöntä seurakuntaa eli Kristuksen eläviä jäseniä, vaan puhutaan seurakunnasta vain viimeksi mainittua tarkoittaen ja yritetään perustaa maan päälle yhteisö, johon kuuluu vain uskovia. Tämän vastapainona Rosenius korostaa Raamatun opetusta taivasten valtakunnasta, joka on nuotan kaltainen. Tämä nuotta kerää kaikenlaisia kaloja, jotka lajitellaan vasta, kun nuotta on vedetty rannalle. Ulkonainen seurakunta on aikamme samaa, mitä juutalaisten synagooga oli Kristuksen ja apostolien aikana. Kristus nuhteli

palkkapaimenia, mutta hän ei itse eronnut synagoogasta eikä kehottanut opetuslapsiaan eroamaan. Ulkonaiseen seurakuntaan kuuluvat myös uskottomat, joilta tilanteen tullen saattaa kuulla pilkka- ja parjaussanojakin" (86).

Kestämättömiä perusteluja ja väitteitä (VH)

1. "Roseniuksen mukaan ensimmäinen sekaannus tapahtuu siinä, ettei eroteta ulkonaista ja näkyvää kirkkoa ja toisaalta näkymätöntä seurakuntaa eli Kristuksen eläviä jäseniä, vaan puhutaan seurakunnasta vain viimeksi mainittua tarkoittaen." - Seurakunnasta meidän tulisikin puhua ainoastaan raamatullisessa merkityksessä, so. "uskovien yhteisönä". Alkuseurakunnassa ei tunnettu "kahden komeron kirkkoa". Meidän ei tulisi noteerata ja korvaamme kallistaa millekään muulle seurakuntaopille ja mallille. Todellinen seurakunta on "ainoastaan uskovien yhteenliittymä" - muita todellisia seurakuntia saamme turhaan Raamatusta hakea.

2. "Yritetään perustaa maan päälle yhteisö, johon kuuluu vain uskovia." -Mitä pahaa tässä on? Nähdäkseni näin juuri apostolit tekivät: he yrittivät perustaa seurakuntia, joihin kuului vain uskovia. Yrittäessämme näin tehdä kuljemme apostolien jalkain jäljillä. Painopiste on nimenomaan sanassa "yrittivät". Tavoitteeseen ei ollut helppo päästä, periaatteesta ei ollut helppo pitää kiinni - ja kuitenkin he "yrittivät". Tämä on Raamatun ja nimenomaan UT:n oppi!

3. "Tämän vastapainona Rosenius korostaa Raamatun opetusta taivasten valtakunnasta, joka on nuotan kaltainen. Tämä nuotta kerää kaikenlaisia kaloja, jotka lajitellaan vasta, kun nuotta on vedetty rannalle." -On huomattava, "mitä Raamattu korostaa". On huomattava myös evankeliumien ja apostolien kirjeiden asema seurakuntaopin opetuksessa. Evankeliumit vetävät yleisiä suuntaviivoja, mutta apostolien kirjeet tuovat esiin käytännön sovellutukset. Rajapaaluna oli tietysti helluntai, jolloin Pyhä Henki vuodatettiin ja kristillinen seurakunta muodostettiin. Vasta helluntain jälkeen meillä on käytettävissä KONKREETTINEN MALLI KRISTILLISESTÄ SEURAKUNNASTA.

Puhtaaksiviljeltynä Roseniuksen kanta merkitsee kansankirkkomallin hyväksymistä kristilliseksi kirkoksi. Jos ja kun näin tehdään, samalla hyväksytään kirkkokurista luopuminen ja "kaikkien kukkien salliminen". Tämä oppi ei taas millään tavalla ole sovitettavissa alkuseurakunnan identiteettiin.

Oikeastaan kansankirkko itsekin hylkää erottelun siirtämisen "viimeiselle rannalle" toteuttaessaan kirkkokuria - vielä rankimman kaavan mukaan! Rooman kansankirkko ei suinkaan hylännyt kirkkokuria, vaan toteutti sitä aina pannaan, interdikteihin ja teloituksiin saakka. Suomessakin kirkkokuri on ollut varsin keskeisellä sijalla. Jalkapuut ja erilaiset pakot kertovat tästä: kastepakko, ehtoollispakko, kirkollisveropakko, avioliittopakko, rippikoulupakko jne.

Toinen asia taas on, että kansankirkon kirkkokuri on ollut kaukana alkuseurakunnallisesta menettelystä ja UT:n hengestä. Jeesushan nimenomaan kieltää kirkkokurin käytön "maailman suhteen": "Niin perheenisännän palvelijat tulivat ja sanoivat hänelle: 'Herra, etkö kylvänyt peltoosi hyvää siementä? Mistä siihen sitten on tullut lustetta?' Hän sanoi heille: 'Sen on vihamies tehnyt'. Niin palvelijat sanoivat hänelle: 'Tahdotko, että menemme ja kokoamme sen?' Mutta hän sanoi: 'En, ettette lustetta kootessanne nyhtäisi sen mukana nisuakin. Antakaa molempain kasvaa yhdessä elonleikkuuseen asti; ja elonaikana minä sanon leikkuumiehille: Kootkaa

ensin luste ja sitokaa se kimppuihin poltettavaksi, mutta nisu korjatkaa minun aittaani. Pelto on maailma" (Matt. 13:27-30,38). "Maailma" - pellosto ei ole lupa yrittää nyhtää rikkaruohoja pois - ja tätähän kirkko on nimenomaan harrastanut! Kansankirkko koko kansan käsittävänä on tämä maailma-pelto. Kohdistuessaan maailmaan kirkon vuosisatojen aikana harjoittama kirkkokuri on ollut tuomittavaa ja epäamatullista.

Paavalikin sanoo selvästi, ettei kirkkokuri kuulu "ulkopuolisille": "Minä kirjoitin teille kirjeessäni, ettette seurustelisi huorintekijäin kanssa; en tarkoittanut yleensä tämän maailman huorintekijöitä tai ahneita tai anastajia tai epäjumalanpalvelijoita, sillä silloinhan teidän täytyisi lähteä pois maailmasta. Vaan minä kirjoitin teille, että jos joku, jota kutsutaan veljeksi, on huorintekijä tai ahne tai epäjumalanpalvelija tai pilkkaaja tai juomari tai anastaja, te ette seurustelisi ettekä söisikään semmoisen kanssa. Sillä onko minun asiiani tuomita niitä, jotka ovat ulkopuolella? Ettekö tekin tuomitse vain niitä, jotka ovat sisäpuolella? Mutta ulkopuolella olevat tuomitsee Jumala. "Poistakaa keskuudestanne se, joka on paha" (1 Kor.5:9-13).

Kansankirkon kirkkokuri on todellisen kirkkokurin IRVIKUVA. Se kuitenkin vastaansanomattomasti todistaa, ettei kirkko ole tyytynyt odottamaan sitä hetkeä "kun nuotta on vedetty rannalle"!

Ketkä ovat kansankirkossa joutuneet kirkkokurin kohteeksi? Alkuseurakunnassa kirkkokurin tarkoitus oli "sielun pelastus": "*Herran Jeesuksen nimessä hylyttävä saatanan haltuun lihan turmioksi, että hänen henkensä pelastuisi Herran päivänä*" (1 Kor.5:5). Kirkossa kirkkokuri on palvellut vallankäytön välineenä. "Kirkon pelastuminen", sen arvovallan säilyminen on ollut kirkkokurin motiivina.

Luther kirjoittaa: "*Nykyiset hengenmiehet.eivät närkeä mistään enemmän kuin siitä, että kirkon etuuksia, oikeuksia, valtuuksia ja mahtia loukataan. Siihen syypäät he heti.panevat pannaan ja julistavat harhaoppisiksi. Vaikka sinulla olisi sellaisia vikoja, että ne huutavat taivaaseen asti, olet kuitenkin hurskain kristitty jos vai puolustat kirkon oikeuksia ja etuuksia*" (Kares, Luther, s.415).

Kansankirkossa (Rooma) on nimenomaan vastoin Raamattua pyritty "herroina hallitsemaan"; kirkkokuri on noussut tästä maaperästä: "*Vanhipia teidän joukossanne minä siis kehoitan, minä, joka myös olen vanhin ja Kristuksen kärsimysten todistaja ja osallinen myös siihen kirkkauteen, joka vastedes on ilmestyvä: kaitkaa teille uskottua Jumalan laumaa, ei pakosta, vaan vapaaehtoisesti, Jumalan tahdon mukaan, ei häpeällisen voiton tähden, vaan sydämen halusta, ei herroina halliten niitä, jotka ovat teidän osallenne tulleet, vaan ollen laumalle esikuvina*" (1 Piet.5:1-3).

4. "Ulkonainen seurakunta on aikanamme samaa, mitä juutalaisten synagooga oli Kristuksen ja apostolien aikana."

-Olipa reilu tunnustus Jumalan mieheltä! Tätä olen jo kauan odottanut. Roseniuksella on tässä kysymyksessä JUMALALLINEN VALO. Kansankirkko = juutalaisten synagooga! Kansankirkko ei siis edustakaan uustestamentillista eikä uuden liiton seurakuntaa. Olemme tekemisissä vanhatestamentillisen ja vanhan liiton seurakunnan kanssa. Olemme tekemisissä helluntaita edeltävän seurakunnan kanssa. Tilanne ei tippaakaan pyhity eikä vanhurskaudu sillä, että Jeesus itse kuului tähän seurakuntaan - tökerö, epäonnistunut ja epätoivoinen perusteluyritys! Mikään ei auta helluntain jälkeistä synagoogaseurakuntaa kuiville. Siitä ei tule kristillistä seurakuntaa tekemälläkään.

Eikö Roseniuksen toteamuksen olisi pitänyt automaattisesti johtaa pohdiskeluun: Meillä on vain synagoogaseurakunta, mutta sehän kuului VT:n? Eikö hälytyskellojen olisi pitänyt alkaa soida ja punaisen valon palaa?

Omistaessamme vain synagoogaseurakunnan me olemme aivan ilman kristillistä helluntain jälkeistä seurakuntaa. Me hylkäämme oitis vanhatestamentillisen seurakunnan ja siirrymme helluntain jälkeiseen aikaan! **Mikä saa armoitetun Jumalan miehen tyytymään vanhatestamentilliseen seurakuntaan???** Eikö Rosenius ole tässä kaksimielinen? Hän toisaalta julistaa kirkon synagoogakirkkona kelvottomaksi, mutta toisaalta käytännössä kieltäytyessään eroamasta siitä noteeraa se oikeaksi kristilliseksi ja Kristuksen kirkoksi.

5. "Kristus nuhteli palkkاپaimenia, mutta hän ei itse eronnut synagoogasta eikä kehottanut opetuslapsiaan eroamaan."

Helluntaina perustettu kristillinen seurakunta tuli synagoogaseurakunnan tilalle ja automaattisesti kumosi sen. Siitä ei ole Raamatussa kerrottu, kehottiko Jeesus opetuslapsiaan eroamaan synagoogasta, mutta joka tapauksessa helluntain jälkeen synagoogaseurakunta oli "menneen talven lumia". Hebrealaiskirjeen kirjoittaja tekee kyllin selväksi sen, että vanha jumalanpalvelus on taaksejäänyttä elämää - se ei enää tule kysymykseen. Hän kirjoittaa vakavasti kuinka vaarallista ja kohtalokasta olisi palata vanhaan systeemiin (synagoogajumalanpalvelukseen).

Helluntain jälkeisillä uskovilla ei pitäisi olla mitään tekemistä synagoogaseurakunnan kanssa. Kuinka Jeesus voi kehottaa (esimerkillään) uuden liiton kristittyjä jäämään synagoogaseurakuntaan tai eroamaan siitä; eiväthän he koskaan ole olleet sen jäseniä? Jos ja kun Jeesus Pyhän Hengen välityksellä perusti helluntaina uuden kristillisen seurakunnan, kuinka hän voisi agiteerata uskovia synagoogaseurakunnan jäseniksi???

Roseniuksen johtopäätös tästä on outo: uskovien tulee pysyä "synagoogaseurakunnassa". "Kuka on sokea, ellei minun palvelijani, ja kuka niin kuuro kuin minun sanansaattajani, jonka minä lähetän? Kuka on niin sokea kuin minun palkkalaiseni, niin sokea kuin Herran palvelija?" (Jes.42:19).

Kuinka voidaan uskovia velvoittaa olemaan synagoogaseurakunnassa ja jäämään siihen? Mistä löytyy raamatulliset perustelut? Rosenius oli armoitettu julistaja ja Raamatun tuntija, mutta tässä kysymyksessä hän on auttamattoman "sokea". Jeesus sanoo: *"Miksi ette jo itsestänne päätä, mikä oikeata on?"* (Luuk.12:57).

Eikö herätysliikkeen johtaja kannu huolta ja vastuuta Jumalan seurakunnasta, siitä, ettei heillä ole lainkaan kristillistä kirkkoa, vaan ainoastaan synagooga? Mikä on se voima ja mahti, joka saa parhaatkin kristityt liputtamaan synagoogan puolesta? Tässähän tapahtuu törkeä helluntain ja apostolisen seurakuntaopin mitätöiminen.

Kansankirkon tila 1800-luvulla - synagoogaseurakunta (VH)

Kun on kysymyksessä uskovan lähtö kirkkoyhteisöstään, ratkaisuun riittää kaksi kysymystä: 1. Onko kirkko oikea kirkko, so. Kristuksen kirkko, raamatullinen kirkko? 2. Voidaanko kirkon linjaa muuttaa? Onko todennäköistä, että kirkon linja muuttuu? Vastaus jälkimmäiseen varmistuu kokemuksen pohjalta. Jos on vuosikymmenet turhaa yritetty muutosta, lienee tehtävissä johtopäätös, että linja pysyy. -Jos molempiin kysymyksiin joudutaan vastaamaan kielteisesti, uskova joutuu omantuntonsa (ja myös järkensä) kanssa rettelöihin, jos hän jatkaa tässä yhteisössä.

"Ulkonainen seurakunta on aikanamme samaa, mitä juutalaisten synagooga oli

Kristuksen ja apostolien aikana." -Tämä Roseniuksen toteamus Ruotsin kansankirkosta 1800-luvulla kertoo, että hänelle silloinen kirkko ei ollut kristillinen kirkko, ei Kristuksen kirkko, ei uustestamentillinen kirkko eikä pyhien yhteisö. 1800-luvun kirkko = synagoogakirkko! Se oli vanhatestamentillinen; sillä ei ollut mitään tekemistä helluntaina muodostetun kristillisen seurakunnan kanssa.

Mysteerio (VH)

Kansankirkon luonne on siis pysynyt samana vuosisadasta toiseen. Mutta se seisoo edelleen vankalla perustalla nauttien uskovien (ja ateistienkin) luottamusta. Kuinka on mahdollista, että vaikka aivan todennäköisesti edellä mainitsemani kohdat 1 ja 2 täyttyvät kansankirkon suhteen, mitään ei tapahdu? Kuinka on mahdollista, että valistuneet ja Pyhän Hengen valaisemat uskovat pidättäytyvät johtopäätöksistä sekä 1800- että vielä 2000-luvullakin? Erityisesti ihmetyttää vielä hengellisten johtajien ja teologisesti oppineiden (kuten Rosenius) suhtautuminen asiaan. Tunnustetaan: synagoogassa ollaan, mutta se ei velvoita mihinkään. Eikö uuden liiton uskovilla pitäisi olla helluntaina päivänvalon nähnyt KRISTILLINEN KIRKKO? Voisivatko saarnaringin arvoisat jäsenet minua tässä asiassa valaista - olen aivan ymmällä! Mikä voima ja mahti saa uskovat liputtamaan synagoogakirkon puolesta - jopa siinä määrin, ettei siitä erota "kirveelläkään"?

Kirkon perustaminen lähellä

*"Kun heränneitä 1850-luvulla valtion ja kirkon taholta ryhdyttiin ankarasti painostamaan, syntyi ajatus luterilaisen vapaakirkon muodostamisesta. Esikuvana oli tällöin Skotlannin vapaakirkko, jonka sikäläiset heränneet olivat perustaneet 1843. Keväällä 1855 pidettiin Tukholmassa neuvottelu, johon ottivat osaa muutamit herätysliikkeen johtajat, näiden joukossa Rosenius. Muutamit kannattivat innokkaasti uuden kirkon perustamista, mutta Rosenius ja monet muut paikalla olleet varoittivat hätiköidyistä askelista ja halusivat odottaa Jumalan johdatusta. Kokous ei päässyt yksimielisyyteen, ja aikaa myöten vapaakirkkohanke raukesi. **Roseniuksen kanta oli lopulta ratkaiseva, jos hän olisi asettunut tukemaan esitystä, se olisi varmasti johtanut uuden kirkon perustamiseen** (99).*

Avainhenkilöt (VH)

Uuden kirkon perustaminen oli lopulta kiinni yhdestä henkilöstä, Roseniuksesta. Kuinka toisenlaisessa tilanteessa Ruotsi olisikaan tänään, jos Rosenius olisi ottanut 1800-luvulla ratkaisevan askeleen? Kansankirkko olisi saanut mennä menojaan; skismat kansankirkon ja uskovien väliltä olisivat jääneet pois ja kirkko olisi saanut keskittyä evankeliumin julistamiseen. Ei naispappeusongelmaa, ei homo-ongelmaa jne.

Rosenius oli 1800-luvulla Ruotsin kirkon perustamiskysymyksessä avainhenkilö. Kirkon perustaminen tyssäntyi Roseniuksen laitettua "kapuloita rattaisiin". Roseniuksen suhtautuminen kirkkokysymykseen voidaan jollakin tapaa selittää sillä, että hän ei kokenut kutsumukseensa sotkeutua kirkkopoliittikkaan. Hän oli "saarnamies":

"Rosenius oli siis seurannut uskonnonvapauskeskustelua jonkin verran passiivisesti. Syynä tähän ei ollut se, että hän itse sai toimia melko vapaasti, vaan hän tunsu, kuten hänen sanoistaan ilmenee, kutsumuksensa olevan muualla - keskittymisessä Jumalan suurten tekojen julistamiseen. Näiden rinnalla ihmisten uudistuspyrkimykset, niin hyviä kuin ne olivatkin, olivat vähemmän tärkeitä (91).

Kuitenkin hänen olisi pitänyt herätysliikkeen johtajana tuntee vastuunsa. Edelleen kun hän kuitenkin lähti uutta yhteisöä "leikkikirkkoa" (Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen) perustamaan, miksei yhteisö olisi voinut yhtä hyvin olla kirkko, sillä kirkkopuutoshan oli päällimmäisenä, koska omistettiin ainoastaan synagooga? **Sama kuviohan toistui Suomen maaperällä 1960-70-luvulla, kun kirkon sijaan perustettiin "leikkisellinen" so. Kansanlähetys.**

Suomessa kirkon perustaminen oli lähellä 1960-luvulla, kun professori **Osmo Tiirilä** joutui "napit vastakkain" kirkon kanssa. Tapahtui kuitenkin päinvastoin kuin Roseniuksen tapauksessa. **Ruotsissa Rosenius oli esteenä, Suomessa uskovat.** Tiirilä olisi ollut valmis, uskovat ei. Uskovat antoivat kannatuksensa Tiirilälle siihen asti, kun hän protestoi kirkon sisällä, mutta kirkosta lähtemistä he eivät halunneet siunata. Toisaalta saattoi olla niin, että "toiset johtajat" olivat estämässä uskovia tukemasta Tiirilää hänen hankkeessaan; he halusivat olla suomalaiseseen perinteiseen tapaan lojaleja johtajilleen. Tiirilällä olisi aivan todennäköisesti ollut valmiuksia uuden kirkon perustamiseen. Timo Junkkaala kirjoittaa; aluksi hän lainaa Tiirilää: "*Jos tulevaisuudessa tullaan toteamaan kirkon repeytyneen vuonna 1963, se voidaan muodollisesti panna OT:n syyksi, mutta OT ei Jumalan edessä voi yksin ottaa siitä syytä.*" Viittauksen kirkon mahdolliseen repeytymiseen saattoi tulkita niin, että Tiirilä pyrki vetämään kannattajiaan eroon kirkosta. Tätäkin vaihtoehtoa, jonka hän julkisuudessa kielsi, hän siis ilmeisesti piti mahdollisena" (Osmo Tiirilä - protestantti, s.619).

Hedbergistä kummisetä (VH)

F.G. Hedberg oli Ruotsin kirkkoa puuhaavien tahojen tukena. Jos kirkkohanke olisi onnistunut, olisiko Hedberg sen rohkaisemana lähtenyt puuhaamaan uutta kirkkoa myös Suomeen? Roseniuksen kielteisellä asenteella olisi tällöin ollut heijastusvaikutus myös Suomen hengelliseen kenttään. Uuden kirkon perustaminen Suomeen olisi muuttanut paljon meidän tilannettamme. Onhan meillä pitkälti samat kansankirkkoperäiset ongelmat kuin Ruotsissa - seuraamme vain pienellä viiveellä perässä. Meilläkään ei tänään tarvitsisi painiskella homo-ongelman ja uuden uuden kirkon perustamisen asioista. "Minkä taakseen jättää, sen eestään löytää."

Leikkikirkon perustaminen

Perustettiin Evankelinen Isänmaan-Säätiö (**Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen**) heränneitten keskusjärjestöksi. Säätiön perustamisesta oli paljon keskusteltu edeltäneen talven aikana. Rosenius ei itse ollut hankkeen toteuttajia - hän oli yleensäkin melko vähän kiinnostunut organisaatioista ja ulkonaisista järjestelmistä - mutta perustavassa kokouksessa hän oli mukana, ja hänet valittiin säätiön kaksitoistajäseniseen hallitukseen (100).

KIRKOSTA EROAMISEN EHDOT

1. Tunnustuksesta tai perusopeista luopuminen

"Koska Rosenius oli itse kasvanut konventikkeliä eli yksityisten hartauskokousten ilmapiirissä, hän tunsu niissä olevansa kotonaan. Moni kirkon toimenpide oli hänelle vieras, mutta silti hän piti mahdottomana ajatusta kirkosta eroamisesta. ERO SAATTAISI TULLA KYSYMYKSEEN VAIN, JOS KIRKKO LUOPUISI TUNNUSTUKSESTAAN TAI PERUSOPEISTAAN" (86; teh.VH:n). -Onko tämä kynnyksen meidän aikanamme jo ylittynyt? Varsinkin näin voidaan kysyä, kun otetaan kirkon opin määritelmäksi **Pieperin** ohje: *"Kirkkokunnan luonnetta ei ratkaise ´virallinen oppi`, jota siinä pitäisi opetettaman, vaan se oppi,*

mikä siinä todellisuudessa on käytännössä." -Tänään luterilaisen kansankirkon oppiin "käytännössä" liittyy myös piispa John Spong opetuksineen! Tämä on perusteltavissa mm. sillä, ettei tämä hänen vierailunsa ole tapahtunut hänen omasta aloitteestaan, vaan Suomen kirkon johdon (piispa Riekkisen) kutsusta. Eikö kirkomme "käytännössä" ole ilmeistä sekä "tunnustuksesta" että "perusopeista" luopuminen? Laittaahan esim. Spong koko kristinuskon uusiksi!

2. Vapaus julistaa Jumalan sanaa

"Niin kauan kuin huoneistoissamme saamme ravita sielujamme Jumalan puhtaalla sanalla, ja jakaa Kristuksen sakramentit muuttumattomina, julkisesti tunnustaa uskomme ja elää tunnustuksemme mukaisesti, niin kauan meidän on kärsivällisesti etsittävä kaupunkimme parasta ja sen puolesta rukoiltava Herra" (87). - Eikö tämäkin vaihe ole ohi Suomen kansankirkossa? Vapaudesta julistaa Jumalan sanaa on vain rippeet jäljellä! Sakramenttienkin jakamisessa on suuri ongelmia. Raamatun ohjeet eivät saa määrätä sakramenttien käyttöä.

Uskovat täyttivät vankilat

"Taistelu konventikkeliplakaatista ja yleensä uskonnonvapaudesta alkoi kiihtyä samaan aikaan kuin edellä mainittu separatistinen liikehdintä alkoi. Vuonna 1726 oli säädetty laki, joka kielsi yksityiset hartaustilaisuudet perhepiirissä toimitettuja kotihartauksia lukuun ottamatta. Länsipohjan lukijat saivat kuninkaan vuonna 1822 antamalla asetuksella oikeuden kokoontua seuroihinsa, mikäli kävivät jumalanpalveluksissa ja pitivät kokouksensa muulloin kuin jumalanpalveluksen aikana" (86).

"Kerrotaan, ettei Gävlessä ja Orsassa eräitten pidätysaaltojen jälkeen ollut vankiloissa tilaa varkaille ja muille rikollisille, koska ne täytyivät lukijoista, joiden ainoa rikos oli kokoontuminen yhteiseen hartaudenpitoon. Oli tavallaan ymmärrettävää, että näissä oloissa syntyi liikehdintää ja jopa erottiin kirkosta" (87).

Roseniuksen saarna

"Rosenius oli esiintymistyyliltään luonteenomainen maallikkosaarnaaja - Ruotsin kirkkohistoriassa häntä on sanottu maan merkittävimäksi maallikkosaarnaajaksi. Puhdasoppisuuden ajan ankaran lakisaarnan ja valistuksen hengen muovaavan järkeisuskon sijasta hän tahtoi julistaa evankeliumin lohduitusta työtätekeville ja raskautetuille. Hän ei halunnut rajoittaa saarnatoimintaansa vain yhden paikallisseurakunnan alueelle, vaan tahtoi saavuttaa kansan syvät kerrokset kaikkialla maassa. Tämän vuoksi hän ei ryhtynyt papiksi, vaan jätti opintonsa kesken. Elämänsä lopulla hän kertoi eräälle ystävälleen, että hänelle oli tarjottu tilaisuutta saada papin vihkimys ilman tutkintoja, mutta hän oli torjunut tarjouksen, koska se olisi riistänyt maallikkosaarnaajien toiminnalta sen tuen, jonka hänen persoonansa antoi. Rosenius pysyi kuolemaansa asti maallikkona" (126-127).

"Rosenius antoi puheissaan Raamatun omalle sanalle keskeisen aseman. Hän sovelsi sitä käyttäen yksinkertaisia sanoja ja käytännön kieltä. Hän ei halunnut puhua laajalti opillisista ongelmista ja periaatteista. Hänen julistuksensa voimana oli puhujan pyhitetty persoona ja Hengen tuli, joka synnytti uskoa. Pelastus ei ollut Roseniukselle ulkoa opittu käsite, vaan Jumalan armon kokemus, joka antoi hänen elämälleen uuden suunnan. Rosenius korosti voimakkaasti evankeliumia Jumalan armon lahjana. Väsymättä hän saarnasi, että kristillinen elämä kehittyy voittojen ja tappioiden

tiellä. Tähän vakaumukseen hän oli päätenyt omien, syvien taistelujensa jälkeen. Kuulijoilleen hän osasi elävästi esittää suruttoman, synneissään elävän ihmisen, niin että nämä tunsivat kuvauksesta itsensä. Sitten hän puhui heille Jumalan armon ihanuudesta" (127).

"Vaikka Rosenius sai jokseenkin esteettä toimia niinäkin aikoina, jolloin maallikkosaarnaajia muuten ankarasti ahdistettiin, ei silti voi sanoa, että tuomiokapituli ja Tukholman papit olisivat suopein silmin seuranneet hänen esiintymistään. Rosenius mainitsi vuonna 1852, että Tukholman sadasta kahdestakymmenestä papista hän tiesi vain kaksi, jotka eivät olleet hänelle nurjamielisiä, 'ja monet olivat häijysti käyneet hänen kimppuunsa ja kiihottaneet roskaväen häntä vastaan'" (128).

"Rosenius näki omaksi erikoisalukseksi sen, että hän heränneitten ja uskovien parissa vaikutti kasvattajana. "Raa`an, epäkristillisen joukon" mielenmuutoksen aikaansaamiseen Jumalalla oli muita välikappaleita" (129).

"Saarnaajana hän oli hyvin yksinkertainen ja luonnollinen. Ei mahtipontisia sanoja, ei teennäisiä eleitä. Hän puhui kansalle. Hänen äänensä sointi oli leveä, hänen murteensa pohjalainen. Koskaan hän ei pyrkinyt nostattamaan kuulijainsa tunteita. Hänen esiintymisensä oli aina tyyntä ja arvokasta. Hänen ainoa liikkeensä saarnatuolissa oli se, että hän silloin tällöin ojensi toisen kätensä. Hän ei koskaan huutanut, ei kuiskannut, hän puhui rauhallisesti ja tasaisesti, aina kääntyneenä suoraan kuulijoihinsa päin" (erään nuoren miehen kuvaus) (130).

"Saarnatessaan Rosenius antoi Raamatun sanan puhua. Hänen sanansa olivat yksinkertaisia ja puheitten sisältö käytännöllistä. Hän ei ollut yleensä kiinnostunut opeista ja periaatteista, mutta hänen julistustaan sävytti puhujan pyhittynyt persoona sekä syvä Hengen voima, joka synnytti uskoa kuulijoissa. Hän puhui kuin Herran profeetta, eikä pelastus ollut hänelle ulkoa opittu käsitys vaan hänen elämänsä vallankumouksellinen kokemus, joka oli Jumalan armoa ja kaiken järjen yläpuolella. Rosenius julisti pyhityksen välttämättömyyttä ja kehotti kuulijoitaan noudattamaan Jumalan sanan kirkastaman omantunnon ääntä. Hän kehotti kuulijoitaan rakkauden tekoihin: "Kun Jeesus on tehnyt tämän sinun hyväksesi, mitä sinä teet Hänen hyväkseen?" Mutta hän varoitti usein vakavasti fariseusten mielenlaadusta, joka teki omista teoista pelastuksen perustuksen" (98).

Väinö Hotti